

ДОБРОБУТНІ УМОВИ УТРИМАННЯ КРОЛІВ

*К.І. Гаврилюк, студентка III курсу факультету ТВППТСБ**

Миколаївський національний аграрний університет

Розглянуто статистичні дані щодо сучасного стану галузі кролівництва. Запропоновано критерії при формуванні добробутного принципу утримання «П'ять свобод» для хутрових звірів та кролів.

Ключові слова: кролі, добробут, хутрові звірі, утримання, годівля, мікроклімат.

Постановка проблеми. Кролівництво – одна з перспективних галузей тваринництва, адже кролі відрізняються високою інтенсивністю розмноження, тому в короткий термін можна отримати значну кількість дієтичного м'яса, дешевої хутрової сировини та пуху. Однак у господарствах відсутня система діагностичних і лікувально-профілактичних заходів щодо боротьби з паразитарними хворобами кролів, тому необхідно дбати про розвиток технологічного оснащення для створення оптимальних санітарно-гігієнічних умов утримання тварин, підвищення їх природної резистентності для ефективного і тривалого їх використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Небезпечною і спустошливою інвазією залишається еймеріоз кролів, за його гострого перебігу смертність досягає 100%. Згідно з даними численних публікацій, з еймеріозом ведеться активна боротьба в Китаї, Японії, Індії, Іспанії та Канарських островах, Англії, Франції, Австралії, Південній і Північній Америці та в країнах Близького Сходу. Це протозойне захворювання поширене також і в Білорусії, Польщі, Чехії, Грузії. Досить сильно стримує розвиток галузі й псороптоз: на 10-35% знижується маса тіла кролів, погіршується якість м'яса та шкірок, молодняк погано росте і

* Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доцент Бондар А.О.

розвивається, а ціна на племінних тварин суттєво зменшується [1]. Впровадження заходів боротьби та профілактики інвазійних хвороб кролів можливе після ретельного аналізу епізоотології захворювань, важливим складовим елементом якого є вивчення поширення паразитозів кролів.

Постановка завдання. Розглянути статистичні дані щодо динаміки поголів'я кролів протягом 2015 року та вимоги щодо добробуту утримання тварин.

Виклад основного матеріалу дослідження. На даний час поголів'я кролів України на 97- 98% сконцентровано у індивідуальних селянських господарствах і становить 1,2-1,3 млн маточного і ремонтного поголів'я, а решта у фермерських господарствах та племінних суб'єктах різних форм власності та господарювання. За результатами державної атестації, племінну базу галузі у Україні на сьогодні складають 1 племінний завод та 7 плем-репродукторів з розведення порід кролів. Проте, у останні роки кролівництво та звірівництво занепало через відсутність сучасних наукових розробок з питань повноцінної годівлі, технології утримання кролів, низького рівня ведення племінної роботи і ветеринарного забезпечення. Стримує розвиток галузі і відсутність координуючих органів, як у центрі, так і на місцях [2].

Найкращим способом утримання кролів є кліткове. Серед переваг слід відмітити: 1) годівля кролів регулюється по мірі потреби; 2) парування відбувається за чітким планом; 3) покращуються умови проведення племінної роботи; 4) хворі тварини легко помічаються, ізолюються і піддаються лікуванню; 5) можна виконувати необхідні профілактичні заходи. Клітковий спосіб утримання сприяє максимальному прояву продуктивних якостей кролів, отримання у м'ясних і шкуркових порід високої якості продукції і сприяє зниженню її собівартості. На практиці відомі деякі способи кліткового утримання: на відкритому повітрі, в закритих приміщеннях і в шедах. Вони відрізняються один від одного за особливостями кліматичних умов ведення кролівництва, породам кролів (дрібні, середні, великі) і групам тварин (племінні, товарні, дорослі, молодняк).

При розміщенні кліток у приміщеннях треба враховувати, що кролі погано переносять протяги, а також підвищену або понижену вологість повітря. Клітки з кролями не можна розміщувати навколо боліт, де часто бувають тумани і відносна вологість повітря дуже висока. Погано себе почувають кролі і в місцях із відносною вологістю повітря нижче 50% [2].

Щоб полегшити прибирання, підлогу роблять з нахилом 70-80 мм у бік передньої або задньої стінки, покривають листовим залізом, гумою чи клейонкою.

За останні роки, за кордоном використовують клітки для вирощування кролів безвідлучним способом, при цьому виключається виникнення стресів кроленят. У таких клітках не передбачене постійне гніздо, а практикують вставні ящики. Між двома сусідніми клітками влаштовують відділення з такими ж розмірами, як і гніздо, але з двома отворами – в одну і другу клітки. Отвори мають розмір 80x80 мм, так що дорослі кролі (кролематки) не можуть потрапити у це відділення. Тут встановлюють годівницю та напувалку й вони вільно поїдають корм і п'ють воду. Таким чином, поступово звикають до нових умов і при відлученні стреси не спостерігаються [3].

В ряді країн, для спарювання кролів використовують односекторні клітки. Наприклад, в США поширені компактні односекторні клітки, які можуть обладнуватися дверцятами як з обох боків, так і зверху клітки.

При груповому утриманні молодняку найбільш різко знижується якість шкурок самців. Тому якщо в господарстві немає достатньої кількості кліток для індивідуального утримання всіх кролів, то при вирощуванні молодняку на шкурку в першу чергу потрібно розсадити самців по одному, а самок утримувати групами [4].

Групові клітки роблять різних конструкцій з дерев'яних або металевих каркасів, обтягнутих сіткою (рис. 1).

За кордоном поширеними є також плоско-палубні системи утримання кролів (flat-deck). В цій системі клітки знаходяться на одному рівні, які кріпляться ланцюгами до стелі приміщення, або до стіни [5].

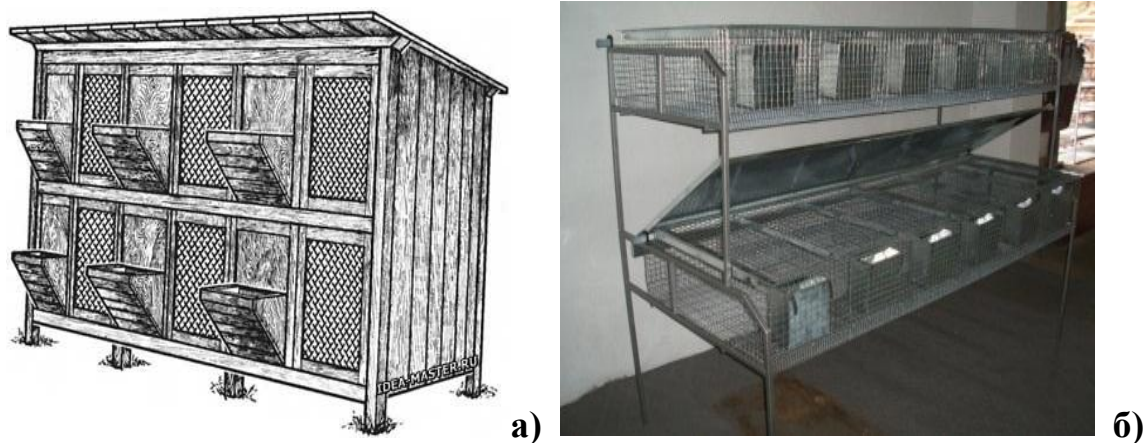

Рис.1. Групові клітки:

а) з дерев'яним каркасом; б) з металевим каркасом.

Ця система ефективна по санітарно-гігієнічним вимогам, зручному спостереженню за тваринами і ефективній вентиляції. Серед недоліків – великий розмір зайнятої площі (рис.2).

Рис. 2. Плоско-палубна система утримання кролів.

Кролі та хутрові звірі повинні задовольнити свої потреби, які можуть бути забезпечені дотриманням принципу п'яти свобод.

Свобода від страху та стресу. Технологічні процеси на фермах з вирощуванням кролів повинні зводити до мінімуму втручання людського чинника; відсутні різкі сторонні шуми, наявний постійний релаксуючий музичний супровід протягом всього життя тварин. Для проведення парування самку слід переміщувати до самця у спеціальних кошиках. До обслуговування

тварин мають допускатися люди без шкідливих звичок, які пройшли ретельний медичний огляд. Свобода від дискомфорту забезпечується належними умовами навколишнього середовища, включаючи приміщення та зручного місця для відпочинку. Хутрові звірі та кролі, перебуваючи в клітках, завжди дихають свіжим повітрям. З іншого боку утримання в закритих приміщеннях на суцільних підлогах призводить до суттєвих змін поведінки тварин, як наслідок виникає дискомфорт тварин.

Свобода від фізичного та температурного дискомфорту. Дослідженнями встановлено, що найкраще кролі та хутрові звірі почувуються при дотриманні мікроклімату приміщення, а саме: 1) температура повітря $+14-16^{\circ}\text{C}$; 2) відносна вологість повітря – 60-75 %; 3) швидкість руху повітря не перевищує – 0,3 м/с; 4) концентрація аміаку в повітрі кліток – не більше 10 мг/м³; 6) сірководню – 0,001 мг/м³. Мікробна забрудненість не повинна перевищувати 10 тис. мікр. на 1 м³ досліджуваної поверхні.

Забезпечення свободи від спраги, голоду та незбалансованої (недостатньої) годівлі хутрових звірів та кролів полягає у вільному доступі до свіжої води та корму для підтримання здоров'я та життєвих сил. Кролі повинні мати цілодобовий доступ до якісних кормів та води (за винятком сукрільних кролематок, котрим після відлучення кроленят необхідно знижувати добовий раціон гранульованого комбікорму на 40-50%).

Свобода від болю, травм і хвороб забезпечується шляхом профілактики або швидкої діагностики та цілеспрямованої терапії хвороб кролів. Забій тварин здійснюється лише: 1) за рішенням лікаря ветеринарної медицини (він контролює їх стан здоров'я і слідкує за тим, щоб інфікованих тварин забивали першими); 2) з мінімальним психічним та фізичним стражданням; 3) у спеціально облаштованих приміщеннях; 4) за умовою втрати твариною свідомості.

Свобода прояву нормальної поведінки. Для кролів характерна активна поведінка, нормальний апетит. Вони повинні бути забезпечені достатнім технологічним простором, що відповідає мінімальним гігієнічним нормативам

та належні умови стосунків з іншими тваринами свого виду [6].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Для забезпечення стабільного розвитку кролівництва, зміцнення технологічної безпеки галузі необхідне впровадження новітніх прогресивних технологій, дотримання добробутного принципу утримання «П'ять свобод» показують, що напрацювання законодавчих норм щодо визначення та забезпечення мінімально рівня добробуту тварин сприятиме зменшенню рівня захворюваності тварин, забезпеченню якості та безпеки продукції тваринництва, підтриманню оптимального рівня їх продуктивності. В подальшому планується аналізувати та розглядати інноваційні обладнання в галузі кролівництва та висвітлювати їх в подальших наукових роботах.

Список використаних джерел:

1. Богач М. В. Інвазійні хвороби системи травлення кролів в господарствах Одеської області / М. В. Богач, М. М. Трофімов // Аграрний вісник Причорномор'я : [зб. наук. праць]. – Одеса, 2014. – 96-99 с.
2. Утримання кролів [Електронний ресурс] – Веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/>. Язык укр. Дата останнього відвідування : 28.10.15.
3. Козій В. І. Добробут тварин як основа превентивної ветеринарної медицини / В. І. Козій, Н. В. Козій // Науковий вісник ветеринарної медицини : збірник наукових праць. – Біла Церква : 2011. – 65-68 с.
4. Білий Л. А. Кролівництво / Л. А. Білий. – К. : 1990. – 140-146 с.
5. Сачук Р. М. Інтенсивні технології – перспективи розвитку кролівництва / Р. М. Сачук, М. В. Демчук // Сільський господар. – Львів : 2009. № 11-12, 29-32 с.
6. Сачук Р. М. Рекомендації щодо ветеринарної профілактики у племінній фермі з вирощування кролів (на основі концепції «П'ять свобод») / Р. М. Сачук, М. В. Демчук, Л. П. Камінська. – Рівне : 2012. – 55 с.